

OBSAH

Předmluva k přepracovanému vydání	11
Původní úvod Sedlákovy publikace Základy hudební psychologie	13
1. Metodologická východiska hudební psychologie.....	17
1.1 Název disciplíny a předmět zkoumání.....	17
1.2 Vztah hudební psychologie k ostatním vědám.....	18
1.2.1 Vazba hudební psychologie k muzikologii	18
1.2.2 Hudební psychologie a psychologické vědy	20
1.3 Výzkumné metody	21
1.4 Stručný historický vývoj hudební psychologie	24
1.4.1 Formování hudební psychologie v zahraničí	24
1.4.2 Vývoj disciplíny v domácích podmínkách.....	38
2. Základní hudebněpsychologické kategorie	47
2.1 Hudební činnosti	47
2.2 Hudební vlohы	50
2.3 Hudební schopnosti	53
2.3.1 Vymezení pojmu.....	53
2.3.2 Geneze hudebních schopností.....	54
2.3.3 Hudební schopnosti v komplexu celkové osobnosti jedince.....	56
2.3.3.1 Všeobecné schopnosti.....	56
2.3.3.1.1 Vztah hudebních schopností a inteligence	58
2.3.3.1.2 Transfer	59
2.3.3.2 Hudební schopnosti a osvojování jazyka	61
2.3.3.3 Vazba hudebních a jiných speciálních schopností	64
2.3.4 Klasifikace hudebních schopností	65
2.4 Hudební dovednosti a návyky.....	71
2.4.1 Rozdíly a vztahy mezi hudebními dovednostmi a schopnostmi.....	72
2.4.2 Klasifikace hudebních dovedností	73
2.4.3 Utváření hudebních dovedností.....	74
2.4.3.1 Anatomický a neurofyzilogický základ hudebních dovedností	75
2.4.4 Základní hudební dovednosti ve školní hudební výchově.....	78
2.5 Hudebnost	80
2.5.1 Hudebnost člověka jako předmět psychologických výzkumů	81
2.5.2 Struktura hudebnosti.....	86
2.5.2.1 Některé aspekty motivace k hudbě	88
2.5.2.1.1 Primární a sekundární motivace.....	88
2.5.2.1.2 Funkce samoposilování v motivační struktuře.....	90
2.5.2.2 Vztah k hudbě	92

2.5.2.2.1	Hudební zájmy.....	92
2.5.2.2.2	Hudební postoje.....	93
2.5.2.2.3	Hudební vkus a preference.....	94
2.6	Hudební nadání a talent.....	97
2.6.1	Vymezení pojmů nadání a talent v obecné psychologii a pedagogice	97
2.6.2	Nadání a talent v hudební psychologii	99
2.6.3	Druhy hudebního nadání a talentu	101
2.6.4	Dědičnost hudebního nadání a talentu.....	102
2.6.5	Raný výskyt hudebního nadání a hudebně zázračné děti	104
2.7	Genialita	108
3.	Psychologie hudebních schopností	113
3.1	Hudební sluch	113
3.1.1	Vnímání a diferenciací základních vlastností tónů	114
3.1.1.1	Diferenciací tónových výšek	115
3.1.1.1.1	Rozdílový práh pro rozlišování výšky tónů.....	116
3.1.1.1.2	Absolutní a relativní sluch	118
3.1.1.1.3	Závislost výšky tónu na témbrových kvalitách	122
3.1.1.2	Rozlišování tónové barvy (témbru).....	124
3.1.1.3	Rozlišování hlasitosti (síly) tónů a hudebních útvarů	126
3.1.1.4	Diferenciací délek tónů	128
3.1.2	Vnímání melodie.....	129
3.1.3	Schopnosti sluchově-motorické	131
3.1.4	Rozvíjení hudebního sluchu	132
3.2	Rytmičké cítění	135
3.2.1	Rytmus.....	136
3.2.1.1	Puls	137
3.2.1.2	Metrum.....	138
3.2.1.3	Časové intervaly mezi zvuky.....	139
3.2.1.4	Tempo a hybnost	140
3.2.2	Smysl pro rytmus	141
3.2.2.1	Motorický základ rytmického cítění	142
3.2.3	Rytmičká výchova.....	143
3.3	Tonální cítění	147
3.3.1	Tonalita.....	147
3.3.2	Smysl pro tonalitu	148
3.3.3	Rozvoj tonálního cítění	150
3.4	Harmonické cítění.....	153
3.4.1	Konsonance a disonance.....	153
3.4.2	Strukturální složky smyslu pro harmonii	156
3.4.3	Rozvoj harmonického cítění.....	157
3.5	Hudební paměť.....	160

3.5.1	Mechanismy paměťového procesu.....	161
3.5.2	Druhy hudební paměti	164
3.5.3	Výzkumy paměti pro hudbu.....	169
3.5.4	Pedagogické aspekty zapamatování hudebního díla.....	171
3.6	Hudební představivost.....	174
3.6.1	Hudební představy a jejich klasifikace	174
3.6.1.1	Estetický přístup k výkladu hudebních představ	175
3.6.2	Výzkumy hudebních představ	176
3.6.3	Rozvoj hudební představivosti.....	179
3.7	Hudební myšlení	182
3.7.1	Teoretická reflexe v odborné literatuře.....	182
3.7.2	Podstata hudebního myšlení.....	184
3.7.2.1	Myšlenkové operace a vytváření hudebních pojmů	186
3.7.2.2	Řešení problémů.....	188
3.7.2.3	Hudební inteligence	189
3.7.3	Utváření hudebních vědomostí dítěte	189
3.8	Hudebně tvořivé schopnosti.....	192
3.8.1	Hudebně tvořivé myšlení	192
3.8.1.1	Struktura hudebně tvořivého myšlení.....	193
3.8.1.2	Rysy hudebně tvořivého myšlení.....	195
3.8.2	Hudebně tvořivé schopnosti u dětí	197
3.8.2.1	Rozvoj a identifikace hudebně tvořivých schopností žáků ...	198
4.	Diagnostika hudebnosti	201
4.1	Pozorování	202
4.2	Experiment.....	204
4.3	Rozhovor (interview).....	206
4.4	Dotazník.....	207
4.5	Testování.....	208
4.5.1	Testy hudebních schopností.....	209
4.5.2	Zásady koncipování empirických testů hudebnosti	217
4.6	Projektivní metody	218
4.7	Psychosémantické metody	220
5.	Poruchy hudebnosti	225
5.1	Amúzie	225
5.1.1	Senzorická amúzie	226
5.1.2	Motorická amúzie.....	228
5.1.3	Poruchy hudebnosti v hudebnědidaktické praxi.....	229
5.1.3.1	Charakteristika hudebně a pěvecky zaostávajících dětí	230
6.	Psychologie hudebních činností	235
6.1	Psychologie hudebního vnímání a apercepce.....	235

6.1.1	Základy neurofyzologie hudebního vnímání.	236
6.1.2	Přístup některých psychologických směrů k hudebnímu vnímání.	239
6.1.2.1	Elementová a asociativní psychologie.	239
6.1.2.2	Celostní psychologie.	240
6.1.2.3	Kognitivní psychologie.	242
6.1.3	Charakter hudebního vnímání.	245
6.1.4	Činitelé ovlivňující hudební vnímání.	245
6.1.4.1	Hudební dílo.	246
6.1.4.1.1	Hudba jako znakový systém.	246
6.1.4.1.2	Sémantičnost v hudbě.	249
6.1.4.1.3	Vlivy výstavbových změn na psychiku posluchače.	251
6.1.4.1.4	Psychologická problematika hudebního prostoru.	252
6.1.4.2	Osobnost vnímatele.	259
6.1.4.2.1	Pokusy o typologii vnímatelů hudby a hudebního vnímání.	259
6.1.4.3	Aktivní proces hudebního vnímání.	263
6.1.4.3.1	Anticipace.	264
6.1.4.3.2	Percepční zaměřenost.	265
6.1.4.3.3	Individuální hudební zkušenost.	266
6.1.4.3.4	Funkce hudebních představ ve vnímání.	267
6.1.4.3.5	Aktivizující úloha asociací.	267
6.1.4.3.6	Motorika v hudebním vnímání.	273
6.1.4.3.7	Interpretační apercepce.	275
6.1.4.4	Didaktická interpretace hudebních děl.	275
6.2	Psychologie pěveckých činností.	278
6.2.1	Psychosomatická jednota pěveckého projevu.	279
6.2.2	Utváření pěveckých dovedností.	279
6.2.3	Základní projevy pěvecké činnosti.	280
6.2.3.1	Imitace.	280
6.2.3.2	Zpěv z představy.	281
6.2.3.3	Vokální tvořivost.	281
6.2.3.4	Intonace.	282
6.2.3.5	Tvořivá intonace.	285
6.3	Psychologie instrumentální hry.	289
6.3.1	Cvičení.	289
6.3.2	Pohyby při nástrojové hře.	291
6.3.3	Některé faktory ovlivňující rozvoj instrumentálních dovedností.	292
6.3.3.1	Opakování.	293
6.3.3.2	Automatizace.	294
6.3.3.3	Anticipace.	294
6.3.3.4	Zpětná vazba a autoregulační procesy.	295

6.3.3.5	Transfery a útlumy v senzomotorických úkonech	297
6.3.3.6	Plato	298
6.3.3.7	Přerušení cvičení	299
6.3.3.8	Únava	299
6.3.4	Instrumentální aktivita v základní škole	300
6.4	Psychologie hudební interpretace	303
6.4.1	Tvořivý vklad interpreta	304
6.4.1.1	Úloha dirigenta v interpretačním procesu	307
6.4.2	Tréma	308
6.5	Psychologie hudební kreativity	313
6.5.1	Vymezení pojmu tvorba a tvořivost	313
6.5.1.1	Improvizace	314
6.5.1.2	Komponování	315
6.5.2	Hudební tvorba	315
6.5.2.1	Psychologická analýza skladatelovy osobnosti	315
6.5.2.1.1	Tvůrčí potenciál skladatele	317
6.5.2.2	Přístup psychoanalýzy k výkladu tvůrčí osobnosti	318
6.5.2.3	Nevědomé procesy v hudební tvorbě	322
6.5.2.4	Etapy v hudebně tvůrčím procesu	324
6.5.2.5	Rozvoj skladatelovy tvůrčí osobnosti	326
6.5.3	Dětská hudební tvořivost	328
6.5.3.1	Výchova k hudební tvořivosti	331
6.5.3.1.1	Kritéria a etapy rozvoje dětských hudebně tvořivých projevů	332
7.	Hudební prožívání	339
7.1	Objektivní charakter emocionální informace v hudbě	341
7.2	Emoce a city jako součást komplexního hudebního prožitku	342
7.2.1	Estetické city	344
7.2.2	Emocionální a racionální v hudebním obraze	345
7.2.3	Jednota estetických a etických citů	346
7.3	Modelování citů v hudbě	347
7.3.1	City a prvky hudební výstavby	347
7.3.1.1	Některé negativní účinky hudby	348
7.4	Účast slova v prožitkové hudební syntéze	350
8.	Hudební vývoj dítěte	355
8.1	Průběh hudebního vývoje	356
8.2	Periodizace hudebního vývoje	357
8.2.1	Předškolní věk	359
8.2.1.1	Období nemluvněte a batolete	359
8.2.1.2	Období navštěvování mateřské školy	362
8.2.2	Mladší školní věk (prepubescence)	364

8.2.3 Střední školní věk (pubescence)	366
8.2.4 Starší školní věk (postpubescence)	368
Bibliografie	375
Summary	405